

I hvert nummer stiller Asterisk skarpt på et aktuelt forskningsprojekt fra Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet. Denne gang handler det om undersøgelsen 'Evidence on Dropout Phenomena at Universities'.

UNIVERSITETS- FRAFALDET BEGYNDER I GRUNDSKOLEN

Studerendes frafald koster hvert år universiteterne dyrt. Hvorfor dropper mange studerende ud af studiet, og hvad kan universiteterne gøre ved det? **Ny rapport søger at finde svar og konkluderer, at indsatsen især skal starte i gymnasium og grundskole.**

Af MATHILDE WEIRSØE

Jeg kan huske, at jeg sad og kiggede på alle de dyre bøger, jeg lige havde købt – og der var kun en af dem, der lød bare lidt interessant.«

Sådan beskriver Ann-Line Tolstrup Christiansen optakten til sin beslutning om studieskift for snart fire år siden, hvor hun lige var startet på negot-studiet med fokus på økonomi, samfundsfag og sprog. Hun havde altid tænkt, at hun skulle på universitetet, men havde svært ved at beslutte sig til, hvilket fag hun skulle læse. Valget endte på negot-studiet,

men Ann-Line Tolstrup Christiansen fandt sig aldrig til rette. Et par måneder henne i studiet reagerede hun på sin mavefornemmelse og gik ned til studievalgscenteret. Sammen med en vejleder fandt hun ud af, at hun var havnet det helt forkerte sted.

Ann-Line Tolstrup Christiansen er langt fra den eneste. Frafald er et stort problem for universiteterne. Og det er også et europæisk problem, som en gruppe danske forskere sætter fokus på med en ny rapport om frafald på universiteterne, 'Evidence on Dropout Phenomena at Universities'.

Lektor Michael Søgaard Larsen og videnskabelig assistent Hanna Bjørnøy Sommersel fra

Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, Aarhus Universitet, står bag undersøgelsen, som er bestilt af CORECHED, det svejtsiske råd for uddannelsesforskning. Rapporten analyserer al europæisk forskning på området fra 2000-2012. I alt er der tale om 6207 kvalitetstjekkede studier, som er gennemgået og sammenlignet af Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning. I den endelige rapport er resultaterne baseret på 44 studier.

Tidlig indsats mod frafald

Rapporten peger på en række forhold, der har indflydelse på studerendes valg om at droppe ud af universitetet. Nogle forhold ligger inden

**HVER TREDJE
FALDER FRA**
Knap hver tredje
studerende falder
fra bacheloruddan-
nelsen. Det koster
universiteterne dyrt.

for universitetets regi, men for langt de fleste bliver det afgjort allerede i grundskolen og gymnasiet, om de gennemfører en universitetsuddannelse. Derfor skal den primære indsats ske væsentligt tidligere i uddannelsesforløbet, understreger forskerne.

Hvis vi skal frafaldsproblemet til livs, så handler det først og fremmest om at klæde de unge godt på til de udfordringer, der venter dem på universitetet. For universiteterne er der stor gevinst at hente, hvis færre falder fra studiet. Og i sidste ende falder regningen tilbage på samfundet, så den forberedende proces er i alles interesse, siger Michael Søgaard Larsen.

En målrettet indsats allerede i grundskole og gymnasium kan gøre en forskel. Undersøgelsen viser nemlig, at en stærk faglig baggrund

fra grundskole og ungdomsuddannelse mindsker frafaldet på universiteterne.

Overordnet kan vi se, at det betaler sig at forberede de studerende godt på studiet, inden det går løs. Hvis de ved, hvad der venter dem af krav og faglige udfordringer, så vælger færre deres studie hovedkuls og fortryder derfor heller ikke valget senere hen, siger Michael Søgaard Larsen.

Og hovedkuls er netop sådan, Ann-Line Tolstrup Christiansen beskriver sit første studievalg. Hun var slet ikke klar over, hvad der ventede hende.

»Min motivation var lav fra start, for studiet var nærmere valgt af nød end af lyst. Og så var det en ren jungle at finde frem til, hvilke bøger og kompendier jeg skulle bruge, og hvilke eksemplarer jeg skulle tilmelde mig«, fortæller hun.

Social baggrund spiller en rolle

Forskerne forklarer, at der på den ene side er faktorer, som universitetet har en indflydelse på – fx studiets faglige og sociale miljø. Her kan universiteterne arbejde på at forbedre studievejledning, studiefaciliteter og undervisningskvalitet.

»Men det er værd at hæfte sig ved, at undersøgelsen ikke siger noget klart om det faglige og sociale miljøes betydning. Det sociale *kan* spille en rolle – men der er ikke stærk evidens,

»Overordnet kan vi se, at det betaler sig at forberede de studerende godt på studiet, inden det går løs.«

Lektor **Michael Søgaard Larsen**

understreger Michael Søgaard Larsen. Det vil sige, at der kun er få af de i alt 44 studier, der peger i den retning. Det understreger pointen om, at det på mange måder er for sent, når den unge er startet på universitetet. Den primære indsats skal ske allerede i gymnasiet, hvor man skal satse endnu mere på studieforberedende aktiviteter.

På den anden side er der de faktorer, der allerede har formet den studerende. Dem kan universitetet slet ikke rykke ved.

»Det er bl.a. de socioøkonomiske faktorer social baggrund, herunder forældres uddannelsesniveau. Men også de faglige forudsætninger, som de studerende kommer med fra grundskole og ungdomsuddannelse, har stor betydning for, om de gennemfører deres studie, forklarer Hanna Bjørnøy Sommersel.

Hun henviser til, at den amerikanske forsker Tinto i 1971 kom frem til nogenlunde samme konklusioner som den nye rapport. Og selvom forskerne finder det bekymrende, at udviklingen er gået trægt på området, så overrasker det dem ikke, at sociale faktorer fortsat spiller en afgørende rolle for, om et ungt menneske gennemfører en universitetsuddannelse eller ej.

To typer frafald

Forskerne opererer med to typer frafald, og de understreger vigtigheden af at skelne skarpt mellem dem. Problemet skal nemlig behandles forskelligt afhængigt af, hvilken form for

FAKTA OM FRAFALD

Forskerne fra Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, Aarhus Universitet deler hele frafaldsprocessen op i tre faser.

Første fase rummer alle de faktorer og omstændigheder, der ligger forud for frafaldet – dvs. inden den unge kommer inden for universitetets døre.

Anden fase rummer de forhold, der spiller ind, mens den studerende er på studiet. Nogle faktorer er personlige og betinget af den unges konkrete, sociale og mentale situation, og andre igen er betinget af studiemiljø og undervisningskvalitet.

I den **tredje fase**, 'beslutningsfasen', hvor den studerende tager beslutningen om at blive eller droppe ud, spiller en række andre forhold ind, som både den studerende selv og universitetet har indflydelse på. Det gælder fx den studerendes finansielle situation, men også professionelle råd og studievejledning undervejs.

Både i fase 2 og 3 kan universitetet gøre en forskel, der hjælper den studerende til den rette beslutning.

Sådan gjorde forskerne:

Rapporten 'Evidence on Dropout Phenomena at Universities' er evidensbaseret – dvs., den viser, hvad vi rent faktisk ved om årsagerne til frafald på universiteterne. Når man arbejder evidensbaseret, handler det om at kortlægge al forskning på området.

Rapporten samler al europæisk forskning på området fra 2000-2012. Rapportens resultater er baseret på 44

kvalitetstjekkede studier, som er gennemgået og sammenlignet af Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning ved Aarhus Universitet, der står bag rapporten.

Forskerne bag rapporten tog udgangspunkt i 6.207 studier om frafald på universiteter fra 2000-2012 i alle europæiske OECD lande. Derpå screenede de alle studierne og diskvalificerede størstedelen, fordi de ikke levede op til deres krav om troværdighed og pålidelighed. De stod tilbage med 62 studier, men efter endnu

et kvalitetstjek levede kun 44 studier op til de strenge kriterier for troværdighed og pålidelighed i høj eller middelhøj grad. Rapportens konklusioner og anbefalinger baserer sig således på de 44 kvalitetstjekkede studier.

Økonomi: Rapporten viser ingen sammenhæng mellem SU/statsfinansieret uddannelse og frafald, primært fordi der ingen komparative undersøgelser findes.

Studiejob har betydning. Hvis det er et studierelevant job, understøtter det den studerendes studier, mens et ikke-studierelevant job kan øge risiko for frafald.

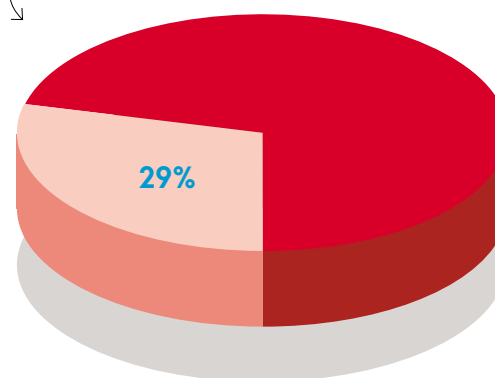
Social integration i studiemiljøet har betydning, men er ikke afgørende.

Alder har betydning. Formelt frafald: jo yngre, jo mindre risiko for frafald. Det modsatte gælder for transfer studerende: jo ældre, jo mindre transfer.

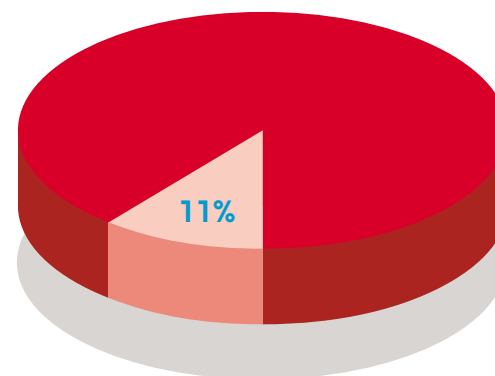
Køn: 15 af de studier, der beskæftiger sig med kønsproblemer i forhold til frafald, viser, at mænd har større risiko for at falde fra – når det gælder formelt frafald. Men omvendt er der flest kvinder blandt transfer studerende.

OECD-undersøgelser peger på, at Danmark har forholdsvis lavt frafald sammenlignet med andre OECD-lande.

Blandt studerende på bacheloruddannelserne i Danmark var der i 2009 et **frafald på 29 procent** (efter uddannelsens normerede tid +1 år).

Hvis man ikke betragter transfer studerende – de som dropper ud og derefter går i gang med en ny uddannelse – som frafaldne, er frafaldet på **11 procent** (målt fire år efter studiestart).

frafald der er tale om, for det er vidt forskellige typer af unge, og deres motiver for frafald er langt fra de samme.

Der er overordnet to typer frafald på universiteterne – der er det *formelle frafald*, hvor den studerende falder helt ud af det videregående uddannelsessystem, og så er der *transfer studerende*, der forholdsvis hurtigt skifter til et nyt studie,« forklarer Michael Søgaard Larsen.

Mest alvorligt er selvfølgelig det formelle frafald, da disse unge ender helt uden en videregående uddannelse. Derfor er der god grund til at interessere sig for, hvad der kendetegner denne gruppe unge.

»Det er vigtigt, at vi finder en måde at tracke de frafaldne på. Vi ved reelt ikke, hvor de ender, når de dropper ud.«

Lektor **Michael Søgaard Larsen**

»Denne type af frafald kan spores i de unges socioøkonomiske baggrund. Jo lavere uddannelse forældrene har, jo højere risiko er der for, at de dropper helt ud af universitetet. Og så ser vi også, at der er flere mænd end kvinder i den gruppe,« siger Michael Søgaard Larsen.

Transfer studerende

Ser vi på den anden type frafald, *transfer frafald*, så har forældrenes uddannelse faktisk den modsatte effekt – transfer studerende kommer i overvejende grad fra veluddannede hjem.

»Det viser sig, at mange transfer studerende har forældre, der selv har gået på universitetet

eller taget en videregående uddannelse. For denne gruppe af unge er det faglige mål og motivation, der spiller den største rolle for deres studieskift. Er motivationen dalende, eller kan de pludselig ikke se sig selv i det karrierespor, uddannelsen fører til, så skifter de hellere til et andet studie, forklarer Hanna Bjørnøy Sommersel.

Ann-Line Tolstrup Christiansen skiller sig ikke væsentligt ud fra mængden af transfer

»Hvis vi skal
frafaldsproblemet til livs,
så handler det først og
fremmest om at klæde
de unge godt på til de
udfordringer, der venter
dem på universitetet.«

Lektor **Michael Søgaard Larsen**

studerende. Hendes forældre har begge en videregående uddannelse, og de bakkede hende op i beslutningen om at skifte til et studie, der følte mere rigtigt. Også hendes køn passer godt med statistikken: Der er nemlig flest kvindelige studerende blandt transfer studerende. Hun forklarer skiftet som en erkendelsesproces, der fik hende i den rigtige retning.

«Det gik op for mig, at jeg hellere ville noget, hvor jeg har direkte kontakt med mennesker. Og så fandt jeg sammen med vejlederen ud af, at sygeplejerskestudiet kunne være noget for mig, siger Ann-Line Tolstrup Christiansen.

Hun fandt sig hurtigt til rette på det nye studie, og den faglige motivation var pludselig i top. Hun blev især fanget af de naturvidenskabelige fag som biokemi, anatomi og fysiologi – fag, som hun slet ikke vidste havde hendes interesse.

Selvom det følte som et nederlag at afbryde studiet efter kun et par måneder, så viste det sig hurtigt at være den helt rigtige beslutning. Her var nogle fag, jeg virkelig interesserede mig for, fortæller Ann-Line Tolstrup Christiansen.

Hvor går de frafaldne hen?

Problemet er, set fra et samfundsøkonomisk perspektiv, at Ann-Line Tolstrup Christi-

ansen langt fra er den eneste, der falder fra studiet. Og sandsynligvis er der mange flere transfer studerende, end rapporten viser. Det er nemlig svært at følge de frafaldnes videre vej. Og det er ifølge forskerne et problem også for forskningen. De efterlyser derfor, at europæiske uddannelsesforskere i højere grad følger de unges vej, efter de falder fra studiet. Hvor går de hen? Falder de helt ud af systemet, eller er de hurtigt på et nyt spor? Her ligger fortsat en forskningsmæssig udfordring, fastslår forskerne.

»Det er vigtigt, at vi finder en måde at tracke de frafaldne på. Vi ved reelt ikke hvor, de ender, når de dropper ud. Og derfor kan der i princippet være langt flere transfer studerende, end undersøgelserne viser, forklarer Michael Søgaard Larsen. ■

MICHAEL SØGAARD LARSEN

Lektor og leder af Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, Aarhus Universitet, som han var med til at etablere i 2006. Han har stået i spidsen for flere store danske og internationale evidensbaserede undersøgelser, der kortlægger og analyserer, hvad man forskningsmæssigt rent faktisk ved om konkrete udfordringer på uddannelsesområdet.

HANNA BJØRNØY SOMMERSEL

Cand.soc. og ansat som videnskabelig assistent ved Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, Aarhus Universitet. Hun udarbejder systematiske reviews på hele uddannelsesområdet, og hendes forskning er især centreret omkring dagtilbud og udfordringer i grundskolen.